

گزینه ۴

۱

در ماجرای چوب و فلک کردن بازرگانان تهران، گروهی از علما به رهبری آیت‌الله طباطبایی به نشانه اعتراض در حرم حضرت شاه عبدالعظیم بست نشستند. از جمله خواسته آنان، تأسیس عدالت‌خانه برای رسیدگی به شکایت‌های مردم و اجرای عدالت بود.

گزینه ۴

۲

در جنگ جهانی اول کشورهای آلمان، ایتالیا، اتریش و مجارستان جزء متحدین بودند و پس از خروج ایتالیا از متحدین، عثمانی به متحدین پیوست.

گزینه ۳

۳

چون مالزی سه مورد شاخص توسعه بالا، فرصت شغلی کافی و نداشتن جمعیت سالخورده را دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

آلمان: فاقد فرصت شغلی کافی است.

ژاپن: جمعیت سالخورده زیاد دارد.

روسیه: شاخص توسعه بالا ندارد.

گزینه ۲

۴

شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی‌ها که جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کرده بودند و تجارت خلیج فارس و دریای عمان را در اختیار گرفته بودند، کاری از پیش ببرد اما شاه‌عباس صفوی (شاه عباس اول) از رقابت انگلیسی‌ها و پرتغالی‌ها استفاده کرد و با کمک کشتی‌های جنگی انگلستان پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند.

گزینه ۴

۵

انقلاب مشروطیت با هدف برقراری حکومت قانون و رها کردن کشور از چنگ استبداد داخلی و سلطه خارجی شکل گرفت؛ اما حکومت مشروطه از همان ابتدای پیروزی با مشکلات داخلی و خارجی روبه‌رو شد و هدف‌های اصلی آن تحقق نیافت.

مهم‌ترین این مشکلات عبارت بودند از:

۱- مخالفت طرفداران حکومت استبدادی ۲- اختلاف و دودستگی میان مشروطه‌خواهان ۳- افزایش دخالت‌های خارجی ۴- وقوع جنگ جهانی اول

آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری معتقد بود افرادی که رهبری انقلاب مشروطه را به دست گرفته‌اند، به اسلام اعتقادی ندارند و می‌خواهند افکار و فرهنگ کشورهای اروپایی را در ایران گسترش دهند.

گزینه ۱

۶

جنگ‌ها و کشمکش‌های داخلی، فرهنگ و باورهای غلط، بی‌سوادی و ناآگاهی مردم، غفلت از استعدادها و فرهنگ خود، نداشتن ایمان و پشتکار و اراده برای تغییر وضع و نبودن وحدت و مشارکت بین مردم، از جمله علل داخلی نابرابری به حساب می‌آیند.

گزینه ۳

۷

در دوره صفویه علم تاریخ موردتوجه قرار داشت و افراد زیادی به ثبت و نگارش وقایع تاریخی می‌پرداختند. در این دوره شاخه‌های علوم مانند طبیعیات، ریاضیات، ادبیات، فلسفه، طب و نجوم تدریس می‌شدند، اما چندان فراگیر و موردتوجه نبودند.

گزینه ۲

۸

در زمان فتحعلی‌شاه، روسیه با ارتشی مجهز به سلاح‌های جدید و آشنا با فنون جنگی تازه به قلمرو ایران در قفقاز حمله کرد. پس از ده سال جنگ، روسیه پیروز شد و عهدنامه گلستان را به ایران تحمیل کرد. به موجب این عهدنامه، ایالت‌های گرجستان و داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شدند و تحت حاکمیت روسیه قرار گرفتند.

گزینه ۴

۹

آب‌وهوای آمریکای مرکزی گرم و مطلوب ولی آب‌وهوای غرب آسیا خشک و گرم است.

گزینه ۲

۱۰

در سنجش توسعه انسانی، عناصری مانند میزان تولید، درآمد، اشتغال، و اعداد و ارقام مربوط به عوامل درآمد، امید به زندگی و سواد و آموزش و شاخص‌های زیرمجموعه هریک از آن‌ها محاسبه می‌شود.

گزینه ۴

۱۱

دوره شاه‌طهماسب با تثبیت و تحکیم حکومت صفویه همراه بوده است و شاه‌عباس پایتخت را از قزوین به اصفهان انتقال داد، زیرا اصفهان به لحاظ جغرافیایی، موقعیت مرکزی و ارتباطی مناسب‌تری داشت و از ظرفیت بالاتری برای عمران و آبادی برخوردار بود.

گزینه ۱

۱۲

ایران، عربستان و روسیه در گروه کشورهای با شاخص توسعه انسانی بالا قرار دارند؛ و کشورهای هم‌چون کانادا، آلمان و نروژ دارای شاخص توسعه انسانی خیلی بالا هستند.

گزینه ۱

۱۳

انگلستان و روسیه با امضاء قرارداد ۱۹۰۷ و تقسیم ایران میان خود در امور داخلی ایران دخالت می‌کردند. علاوه بر آن نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند و آن‌ها در تبریز تعدادی از مشروطه‌خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم مطهر امام‌رضا(ع) را به گلوله بستند.

گزینه ۴

۱۴

نهضت تنباکو، نخستین حرکت جدی مردم ایران برای رهایی از نفوذ و سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی بود. عهدنامه پاریس در زمان ناصرالدین شاه قاجار منعقد شد.

گزینه ۴

۱۵

شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی‌ها کاری از پیش ببرد اما شاه‌عباس اول از رقابت انگلیسی‌ها و پرتغالی‌ها استفاده کرد و به کمک کشتی‌های جنگی انگلستان، پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند. قرن‌های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می‌نامند.

گزینه ۱

۱۶

فرماندهی کودتای ۲۸ مرداد: سرلشکر زاهدی
پایه‌گذاری ارتش نوین در ایران: رضاشاه
تأسیس نخستین دانشگاه ایران: رضاشاه
انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ م. با انگلستان: وثوق‌الدوله
- توضیح نکته درسی:

نهضت ملی شدن نفت دو رهبر داشت: آیت‌الله کاشانی، دکتر مصدق.

گزینه ۲

۱۷

قرارداد پاریس، طبق این قرارداد هرات و افغانستان از ایران جدا شد، ولی در قرارداد مفضل و داری و ۱۹۱۹ (وثوق‌الدوله) اگر ایران امتیازی داد، در مقابل امتیازی هرچند کوچک (تعهد طرف مقابل) را گرفت و خاک ایران کم نشد.

گزینه ۳

۱۸

وقوع چند حادثه به انقلاب مشروطیت سرعت بخشید، یکی از مهم‌ترین این حوادث، ماجرای چوب و فلک کردن بازرگانان بود. مظفردالدین شاه به وعده‌های خود در نتیجه خواسته‌های بست‌نشینان در دوره اول عمل نکرد، به همین دلیل اعتراض‌های مردمی دوباره شروع شد. در جریان این اعتراض‌ها، تعدادی از علما به نشانه اعتراض به قم مهاجرت کردند. هم‌زمان تعدادی از مردم تهران در سفارت انگلستان بست نشستند. مهم‌ترین خواسته معترضان، تشکیل مجلس شورا بود. محمدعلی شاه پادشاهی مستبد بود. او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت طرفداران حکومت استبدادی تصمیم گرفت حکومت نوپای مشروطه را نابود سازد. به دستور او مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید.

گزینه ۲

۱۹

یکی از علل مهم انقلاب مشروطه، آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا بود. هم‌زمان با تأسیس حکومت قاجار انقلاب کبیر فرانسه روی داد. این انقلاب باعث گسترش اندیشه آزادی‌خواهی و حکومت مشروطه در سراسر اروپا و حتی ایران شد.

گزینه ۱

۲۰

میرداماد، ملاصدرا، شیخ بهایی و علامه محمدباقر مجلسی از جمله فیلسوفان و عالمان بزرگ روزگار صفوی بودند.

گزینه ۲

۲۱

مظفردین شاه در سال ۱۲۸۵ ش. فرمان مشروطه را صادر کرد و محمدعلی شاه با پشتیبانی دولت روسیه تصمیم گرفت نظام پادشاهی استبدادی را دوباره برقرار کند.

گزینه ۴

۲۲

عصر جست‌وجوی پیشرفت زمان آشنایی ایرانیان با اروپائیان و ارتباط با دستاوردهای علمی و صنعتی آن‌ها بوده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۳: عصر یکپارچگی مربوط به دوره صفوی است.

گزینه ۲: عصر پیروزی فرهنگ بر شمشیر، مربوط به دوره مغولان و اثرپذیری آن‌ها از دانشمندان و فرهنگ ایرانی اسلامی است.

گزینه ۱: عصر طلایی فرهنگ و تمدن مربوط به دوره طاهریان - صفاریان و... (سلسله‌های مستقل ایرانی) در دوره تسلط اعراب بنی‌امیه و بنی‌عباس است.

گزینه ۲

۲۳

اسماعیل صفوی به کمک نیروی نظامی قزلباش‌ها، شروانشاهان و آق‌قویونلوها را شکست داد و مهم‌ترین دشمنان صفویان در غرب عثمانی‌ها و در شرق ازبک‌ها بودند.

گزینه ۴

۲۴

آغاز جنگ جهانی اول: پهلوی (غلط) - جنگ جهانی اول در دوره احمدشاه قاجار شروع شد.

گزینه ۲

۲۵

در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ واحدهایی از ارتش به فرماندهی سرلشکر فضل‌الله زاهدی به خیابان‌ها ریختند و با اشغال مراکز مهم پایتخت، دولت دکتر مصدق را سرنگون کردند.

مجلس شورای ملی، قانون ملی‌شدن نفت را در اسفند ۱۳۲۹ تصویب کرد و با تأیید این مصوبه از سوی شاه در ۲۹ اسفند همان سال صنعت نفت ایران ملی شد.

گزینه ۴

۲۶

امیرکبیر تصمیم گرفت مدرسه‌ای به سبک مدرسه‌های اروپایی در ایران تأسیس کند تا تعداد بیشتری از ایرانیان، علوم و فنون جدید را بیاموزند.

گزینه ۱

۲۷

عباس میرزا به دلیل درگیری در جنگ‌های دوره اول و دوم ایران و روسیه، به ضعف ارتش از لحاظ تجهیزات و آموزش پی برد، لذا در پی نوسازی ارتش برآمد، امیرکبیر الزام اصلاح تشکیلات حکومتی را دانست و بر اساس آن روابط شاه با درباریان مثل مادر شاه و یا سفارتخانه‌های روسیه و انگلیس را محدود ساخت. امام خمینی (ره) سرمنشأ هویت دینی مردم شد.

۲۸

گزینه ۲

کاروانسرای ایزدخواست در آباد، به جامانده از دوره صفویه است.

۲۹

گزینه ۳

اگر درصد رشد جمعیت به کمتر از صفر برسد، به آن رشد منفی می‌گویند. در این حالت، میزان مولید کمتر از مرگومیرها می‌شود. در مثال صورت سؤال تفاوت نرخ مولید و مرگومیر در روسیه در مقایسه با هند کمتر است. عواملی همچون هویت، عزت، امنیت و... که بر کیفیت زندگی انسان‌ها اثر می‌گذارند، در اندازه‌گیری شاخص توسعه انسانی به حساب نمی‌آیند، زیرا اندازه‌گیری بسیاری از این عوامل به صورت کمی دشوار یا ناممکن است و در کشورهای مختلف برداشت یکسانی درباره آن‌ها وجود ندارد.

۳۰

گزینه ۲

هم‌زمان با تأسیس حکومت قاجار، انقلاب کبیر فرانسه رخ داد. این انقلاب، باعث گسترش اندیشه آزادی‌خواهی و حکومت مشروطه در سراسر اروپا شد. در نتیجه، عده‌ای از ایرانیان که در جستجوی دلایل عقب‌ماندگی ایران و پیشرفت کشورهای اروپایی بودند، متوجه نظام مشروطه و حکومت قانونمند در آن کشورها شدند. آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه از عوامل داخلی زمینه‌های فکری و فرهنگی وقوع انقلاب مشروطه است. این آموزه‌ها مردم را به مبارزه با ظلم و تلاش برای برقراری عدالت فرامی‌خواند.

۳۱

گزینه ۳

جنگ جهانی دوم با حمله ناگهانی آلمان به لهستان آغاز شد. ایتالیا و ژاپن به آلمان پیوستند و دولت‌های محور را تشکیل دادند. در جبهه مقابل، انگلستان، فرانسه، شوروی و آمریکا قرار داشتند که متفقین خوانده می‌شدند.

۳۲

گزینه ۴

جنگ جهانی دوم با حمله ناگهانی آلمان به لهستان آغاز شد. هدف اصلی متفقین از ورود به ایران، استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.

۳۳

گزینه ۴

بر اساس قرارداد ۱۹۱۹ م. اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می‌گرفت. آیت‌الله مدرس و شیخ محمد خیابانی با این قرارداد مخالفت کردند.

۳۴

گزینه ۴

در زمان ناصرالدین‌شاه قاجار، امتیاز انحصاری خریدوفروش توتون و تنباکوی ایران به مدت پنجاه سال به فردی به نام تالبوت واگذار شد.

نتیجه سیاسی موفقیت جنبش تنباکو: رهایی ایران از نفوذ و سلطه خارجی
نتیجه اجتماعی موفقیت جنبش تنباکو: تقویت حس اعتمادبه‌نفس و روحیه مقاومت و مبارزه

۳۵

گزینه ۲

پس از ده سال جنگ نابرابر روسیه و ایران، روسیه پیروز شد و عهدنامه گلستان را به ایران تحمیل کرد. به موجب این عهدنامه ایالت‌های گرجستان، داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شدند و تحت حاکمیت روسیه قرار گرفتند.

۳۶

گزینه ۳

انگلستان با وثوق‌الدوله، نخست‌وزیر ایران، قراردادی بست که به "قرارداد ۱۹۱۹" معروف شد. بر اساس این قرارداد، اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان نظامی و مالی انگلستان قرار می‌گرفت. این قرارداد در ایران با مخالفت گسترده‌ای روبه‌رو شد و بسیاری از شخصیت‌های مبارز و آزادی‌خواه با آن به مخالفت برخاستند و حتی احمد شاه قاجار نیز از تأیید آن خودداری کرد.

۳۷

گزینه ۱

بر اساس خط سیر زمانی، انقلاب کبیر فرانسه در زمان لطفعلی‌خان زند و انقلاب مشروطه در زمان مظفرالدین شاه قاجار اتفاق افتاد.

۳۸

گزینه ۴

انقلاب مشروطیت با هدف برقراری حکومت قانون و رهاکردن کشور از چنگ استبداد داخلی و سلطه خارجی شکل گرفت ولی مشکلات مختلف داخلی و خارجی باعث شد که هدف‌های اصلی مشروطیت تحقق نیابد.

۳۹

گزینه ۳

رسمی کردن مذهب شیعه از اقدامات شاه اسماعیل صفوی است.

۴۰

گزینه ۳

جنگ جهانی اول پس از چهار سال با پیروزی متفقین به پایان رسید و در اواخر این جنگ آمریکا به متفقین پیوست.

۴۱

گزینه ۲

شاه‌طهماسب پایتخت را از تبریز به قزوین انتقال داد و شاه‌عباس صفوی در کنار سپاه قزلباش، سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد. در نبرد میان سپاهیان دو کشور ایران و عثمانی در چالدران، شاه اسماعیل و سربازانش شجاعت زیادی نشان دادند، اما سپاه عثمانی به کمک سلاح‌های آتشین مانند توپ و تفنگ که سپاه ایران از آن‌ها بی‌بهره بود، پیروز شد.

پاسخ سؤالات ۴۲ تا ۴۴

۴۲

گزینه ۴

مظفرالدین شاه

گزینه ۴

۴۳

زمینه‌های فکری و فرهنگی خارجی

گزینه ۲

۴۴

محمدعلی شاه

گزینه ۲

۴۵

عباس میرزا ولیعهد فتحعلی‌شاه و فرمانده سپاه ایران بود.

از اقدامات عباس‌میرزا، فرستادن افرادی به انگلستان برای فراگیری علوم و فنون جدید بود. وی برای آگاهی از اوضاع کشورهای اروپایی، دستور داد، کتاب‌هایی را در موضوع تاریخ آن کشورها به فارسی ترجمه کنند.

گزینه ۳

۴۶

پرسودترین کالای صادراتی ایران در زمان شاه عباس اول، ابریشم بود. کاروانسرای ایزدخواست در شهر آباد، به‌جامانده از دوره شاه عباس اول است.

گزینه ۱

۴۷

کشورهای پرتغال، اسپانیا، انگلستان و فرانسه از پیشگامان استعمار در قرون جدید بودند.

گزینه ۲

۴۸

چهار مورد از موارد صورت سؤال از جمله آثار و پیامدهای وقوع جنگ جهانی اول در ایران است:

- مقابله نیروهای مردمی بوشهر، فارس و خوزستان با قوای اشغالگر
- گسترش نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی
- وارد کردن خسارت اقتصادی به جامعه ایران (قحطی، گرسنگی و فقر)
- تبدیل شدن برخی مناطق ایران به صحنه نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی

گزینه ۳

۴۹

علت اصلی رشد جمعیت جهان در دوپست سال اخیر، کاهش میزان مرگ‌ومیرها و به‌ویژه مرگ‌ومیر کودکان بوده است. بر اساس آمارهای سال ۲۰۱۴ میلادی، ایران در گروه کشورهای با "توسعه انسانی بالا" قرار می‌گیرد.

گزینه ۲

۵۰

در نتیجه موفقیت‌های سیاسی و نظامی صفویه، حکومت کشور ما یکپارچه و نیرومند شد، به طوری که قلمرو آن به حدود قلمرو دوره ساسانیان رسید. از یک‌ها در شرق و عثمانی‌ها در غرب مهم‌ترین دشمنان خارجی صفویان بودند.

۵۱

گزینه ۱

دلایل شکست از روسیه:

نظامی: عدم برخورداری از فنون و مهارت‌های رزمی، فقدان ارتش ملی، تجهیزات و تسلیحات جنگی
سیاسی: عدم پایبندی دولت انگلستان به تعهدات خود در کمک به ایران، ضعف و بی‌کفایتی شاه و سیاست‌مداران قاجاری
هدف انگلستان از جدا کردن افغانستان و بخش شرقی سیستان و بلوچستان از ایران، حفظ هندوستان و توسعه و تثبیت نفوذ خود در این منطقه بوده است.

۵۲

گزینه ۲

در جنگ جهانی دوم، دولت ایران اعلام بی‌طرفی کرد، اما در شهریور ۱۳۲۰، متفقین به بهانه حضور تعدادی از کارشناسان آلمانی، کشور ما را اشغال کردند. هدف اصلی آن‌ها از این اقدام، استفاده از موقعیت، منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.
محمد رضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد، به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد که اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می‌گرفت. این دوران به بازگشت استبداد شهرت دارد.

۵۳

گزینه ۴

صورت صحیح سایر گزینه‌ها:

گزینه "۱": هنگام به قدرت رسیدن صفویان، کشور ایران حکومت واحد و قدرتمندی نداشت و دچار تفرقه و تجزیه شده بود.
گزینه "۲": شاه عباس اول، پنجمین شاه صفوی بود که این حکومت را به اوج قدرت رساند.
گزینه "۳": در دوره صفوی نه تنها کشاورزی و دامداری؛ بلکه صنایع ایران نیز شکوفا و پر رونق بودند.

۵۴

گزینه ۲

در سوم اسفند ۱۲۹۹ نیروهای تحت فرمان رضاخان مراکز مهم پایتخت را اشغال و کودتا کردند. رضاخان ارتش نوینی پایه‌گذاری کرد و آشوب‌های داخلی را فرونشاند و نظم و امنیت را برقرار کرد.

۵۵

گزینه ۴

علامه امینی

۵۶

گزینه ۴

امتیاز بهره‌برداری از منابع نفت ایران در زمان مظفرالدین شاه به انگلیسی‌ها واگذار شده بود. رضا شاه امتیاز مذکور را لغو کرد اما خیلی زود طی قرارداد دیگری دوباره منابع نفت ایران را به انگلستان واگذار کرد ولی در سال‌های بعد از جنگ جهانی دوم و در زمان پادشاهی محمد رضا شاه پهلوی در اسفند ۱۳۲۹ مجلس قانون ملی‌شدن نفت را تصویب کرد.

۵۷

گزینه ۴

ملاک‌های توسعه انسانی عبارت‌اند از:

۱- درآمد و رفاه ۲- امید به زندگی یا متوسط طول عمر ۳- سواد و آموزش میزان ثروت مادی و رشد اقتصادی کشورها را با تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه اندازه‌گیری می‌کنند.

گزینه ۲

۵۸

سیاست کشتن و کور کردن شاهزادگان و جلوگیری از حکومت آن‌ها بر ولایت‌ها، شیوهٔ کشورداری پادشاهان صفوی بعد از شاه عباس اول بود.

گزینه ۱

۵۹

در کشورهای ژاپن، روسیه، آلمان، لهستان و... کاهش رشد جمعیت و رشد منفی، نگرانی‌هایی به وجود آورده است. در چنین کشورهایی جمعیت سالخورده و ازکارافتاده افزایش می‌یابد. کشور ترکیه از جمله کشورهایی است که دارای شاخص بالای توسعه است و رشد جمعیت بین ۱-۱/۵ درصد است.

گزینه ۲

۶۰

نام دیگر گرگان، استرآباد بوده است و در دوران صفویه، به دلیل وجود حکومت نیرومند و برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور، شرایط مناسبی برای رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی پدید آمد.

گزینه ۴

۶۱

پس از کودتای ۲۸ مرداد، نفوذ و سلطهٔ آمریکا بر ایران افزایش یافت و هدف این دولت از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران، جلوگیری از وقوع قیام‌های مردمی و حفظ حکومت پهلوی بود.

پاسخ سؤالات ۶۲ تا ۶۳

گزینه ۲

۶۲

فرانسه

گزینه ۴

۶۳

انگلستان

گزینه ۴

۶۴

شاخص توسعهٔ انسانی برای پی بردن به وضعیت و کیفیت زندگی در کشورها و مقایسه‌ی آن‌ها با یکدیگر باتوجه‌به سه عامل اقتصادی، بهداشتی و فرهنگی تعریف می‌شود، این ملاک‌ها عبارت‌اند از: ۱- درآمد و رفاه / ۲- امید به زندگی یا متوسط طول عمر / ۳- سواد و آموزش

یکی از هدف‌های اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با حکومت قاجار این بود که نگذارد کشورهای رقیب از طریق ایران به هندوستان دسترسی پیدا کنند. دولت انگلستان با لشکرکشی به خلیج فارس و حمله به جزایر و بنادر ایران، حکومت قاجار را مجبور کرد که به جدایی افغانستان از ایران رضایت دهد. عهدنامه پاریس در دوره ناصرالدین شاه، بعد از عهدنامه ترکمان چای منعقد شد.

در نظام پادشاهی استبدادی (مطلقه، غیرمشروطه) پادشاه از قدرت و اختیارات فراوانی برخوردار است، خواست وی در حکم قانون است و او بر اساس میل و اراده خود حکومت می‌کند. در مقابل، در نظام پادشاهی مشروطه قدرت و اختیارات پادشاه بر اساس قانون محدود می‌شود و اداره کشور تنها در اختیار شاه نیست و نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت‌وزیران دولت در اداره کشور مشارکت و دخالت دارند.

- در زمان صفویه، به علوم و معارف دینی مانند تفسیر، فقه و حدیث بسیار توجه می‌شد. دیگر شاخه‌های علوم مانند طبیعیات (علوم تجربی)، ریاضیات، ادبیات، فلسفه، طب و نجوم نیز تدریس می‌شوند؛ اما چندان فراگیر و موردتوجه نبودند.
- در دوره شاه عباس اول، کارگاه‌های بافندگی متعددی در اصفهان، کاشان، یزد، مشهد، استرآباد (گرگان)، گیلان وجود داشت.
- صنعتگران ایرانی عصر صفویه در صنایع کاشی، چینی، چرم، جواهر، رنگ، صابون و جنگ‌افزارهای سنتی از قبیل شمشیر و کمان نیز پیشرفت کرده بودند و می‌توانستند کالاهای مرغوبی بسازند.
- برپایی جشن‌ها و آیین‌ها در عصر صفویه تأثیر مهمی در افزایش همدلی و همبستگی مردم داشت.

موانع و مشکلات مشروطه عبارت بود از:
۱- مخالفت و دشمنی مستبدان
۲- اختلاف و دودستگی مشروطه‌خواهان
۳- افزایش دخالت‌های خارجی
۴- وقوع جنگ جهانی اول

متحدان آلمان، ایتالیا، اتریش و مجارستان بودند.

برای تعیین شاخص توسعه انسانی هر کشور، اعداد و ارقام مربوط به عوامل درآمد، امید به زندگی و سواد و آموزش و شاخص‌های زیرمجموعه هر یک از آن‌ها را محاسبه می‌کنند و از مجموع آن‌ها ضریبی را به دست می‌آورند. هرچه ضریبی که یک کشور به دست می‌آورد به (۱) نزدیک باشد توسعه انسانی در آن کشور بالاتر است. باتوجه به نمودار داده شده شاخص "درآمد سرانه" که در مقطعی نوسان داشته نتوانسته است زیاد بر روند کلی شاخص توسعه انسانی تأثیرگذار باشد درحالی که زمان نمودار امید به زندگی و "سال‌های تحصیل" تأثیر آشکاری بر نمودار شاخص توسعه انسانی کشور داشته است.

